

PRAVNI VIDIKI MANAGEMENTA V ŠPORTU

ALBIN IGLIČAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kranj, Slovenija
albin.iglicar@um.si

Sinopsis Manageriranje v športnih organizacijah nujno poteka v določenem zakonodajnem okolju ter v okviru avtonomnih pravil športnih organizacij. Razlaga in uporaba pravnih pojmov v zvezi s športom vpliva na uspešnost usmerjanja in vodenja športnih organizacij. Pravne norme institucionalizirajo ključne vrednote, ki se pojavljajo v športu. S tem zagotavljajo osnovno predvidljivost in varnost v družbenih odnosih, ki se vzpostavljajo v amaterskem in profesionalnem športu. V tiste vrste odnosov, ki so eksistenčnega pomena za posameznika in njegove organizacije, posega državno pravo. Druge družbene odnose pa urejajo norme avtonomnega prava, ki ga samostojno oblikujejo in sprejemajo organizacije civilne družbe. Vsebino avtonomnih pravnih norm morajo te organizacije oblikovati v okviru ustave in zakonov, kar zavezuje tudi management v športu.

Ključne besede:

zakon,
odnosi,
državno pravo,
avtonomno pravo,
športno pravo,
management

LEGAL ASPECTS OF MANAGEMENT IN SPORT

ALBIN IGLIČAR

University of Maribor, Faculty of Organizational Sciences, Kranj, Slovenia
albin.iglicar@um.si

Abstract Management in sport organizations takes place in legislative environment and in framework of the autonomous rules of sports organization. The interpretation and application of law in relation to sport affects the performance of sports organization. Legal norms institutionalize the key values that appear in sport. This ensures safety and predictability in amateur and in professional sports. State law intervenes in existential relations. Other relations are regulated by autonomous law, which is adopted by civil society organizations. Autonomous law must be in accordance with constitution and laws, which management must also take care of.

Keywords:

law,
relations, state
law,
autonomous law,
sports law,
management

1 Uvod

Šport kot izrazit pojav civilne družbe je danes objektivno nujno vpet v pravne okvire državnega in avtonomnega prava. Ker je zaradi človekove potrebe po predvidljivosti njegovega ravnanja in potrebne stabilnosti v družbenih odnosih vedno več družbenih odnosov urejanih s pravnimi normami, se temu trendu panjuridizacije ni moglo izogniti niti področje športa. Zato se pomemben del delovanja managementa v smislu usmerjanja in vodenja organizacij kaže v zagotavljanju skladnosti delovanja organizacije z zakoni in drugimi predpisi, ki se zanjo uporabljajo (Sims, 2021, str. 114). Istočasno managerji pri načrtovanju, organiziranju, vodenju ter nadziranju športnih organizacij uporabljajo pravne norme kot eno od sredstev oziroma eno od metod za doseganje zastavljenih ciljev.

Na povečano vlogo pravnih norm v športu sodobnega časa močno vplivata profesionalizacija in komercializacija športa. Če je bil še v devetnajstem stoletju šport privilegij višjih družbenih slojev kot način preživljanja prostega časa, je šport proti koncu dvajsetega stoletja doživel popoln razmah profesionalizacije in komercializacije (Ilešič, 2020, str. 8). Pravni red je bil posledično prisiljen posegati na področje športa z določbami delovnega, gospodarskega, tržnega, zavarovalnega, odškodninskega in tudi kazenskega prava. Vsa ta področja pa se danes vse bolj prepletajo še s temeljnimi človekovimi pravicami športnikov.

Zato zakonodaja in sodna praksa v vedno večji meri posegata na področje športa z uveljavljanjem temeljnih vrednot in javnega interesa ter določanjem načinov za mirno razreševanje potencialno konfliktnih odnosov. Poleg tega pa se temeljna pravna načela neposredno uporabljajo tudi na področju avtonomnega prava, kjer športne organizacije same sprejemajo pravila tekmovanja in statusna organizacijska pravila.

Delovanje managerjev v športu mora torej upoštevati tako splošne pravne kategorije (materialni in formalni pravni viri, pravna norma, zakon in zakonodajni proces, pravno razmerje, interpretacija prava, pravne panoge in pravni sistem) kot posebnosti na področju t. i. športnega prava – *lex sportiva* (mednarodni, državni in lokalni splošni pravni akti o športu, osebne pravice športnikov, medijske pravice, reševanje športnih sporov). Pri tem je treba pristopati k pravu z integralnim pogledom, ki v pravu upošteva celoto vrednot, norm in odnosov. Na prvi pogled se pravo kaže kot norma. Kadar pa iz zunanje pojavnosti prehajamo do notranjega bistva prava, ugotovimo, da pravnim normam dajejo podlago družbene vrednote in

da se pravo udejanja v dejanskem vedenju in ravnanju ljudi, torej v družbenih odnosih. Če so vrednote in norme idealna sestavina prava, potem so odnosi njegova realna sestavina. Pravo se navzven kaže najprej kot sistem učinkovitih pravnih načel in pravnih pravil, ki urejajo življenjsko pomembno zunanje vedenje in ravnanje ljudi v organizirani družbi (Pavčnik, 2020, str. 44), njegovi temelji pa so v družbenih vrednotah in splošno sprejetih etičnih načelih. Najpomembnejši formalni pravni vir v evropskem kontinentalnem sistemu je zakon.

2 Zakonodajno okolje

V vsakdanjem jeziku se najbolj pogosto uporablja izraz zakon kot sinonim za vsako splošno pravno pravilo, ki ga izda država. Včasih s terminom zakon označujemo vsa pisana pravna pravila, da s tem razlikujemo pisana od nezapisanih (običajnih) pravnih virov. Seveda srečamo izraz zakon tudi v smislu t. i. znanstvenih zakonov, kot na primer fizikalni zakoni. Še bolj prosto pa zakon označuje nekaj, kar je relativno trajno in točno določeno.

V pravni teoriji je zakon definiran kot splošni pravni akt z najvišjo močjo, ki ga sprejme predstavniški organ v zakonodajnem postopku. Pri tem materialna opredelitev zakona poudarja njegovo splošnost in abstraktnost. Zakon ne sme urejati konkretnih oziroma posamičnih primerov, temveč le določene tipe vedenja in ravnanja pravnih subjektov. V začetku moderne dobe je že Rousseau v svojem znanem delu Družbena pogodba (1762) poudarjal, da je zakon izraz splošne ljudske volje, zato ne zahteva splošnosti le za predmet zakonskega urejanja, temveč tudi za zakonodajalca.

Po koncu fevdalizma, ko je zatonila ideja o božjem izvoru oblasti, se je uveljavil princip, da je izvor oblasti v ljudstvu (ljudska suverenost) in da je namen političnega združevanja v varstvu človekovih pravic, ki naj bodo opredeljene v zakonu. Znamenita francoska Deklaracija o pravicah človeka in državljana (1789) je ob razglasitvi ljudske suverenosti in cilja političnega združevanja določila tudi vsebino ter način sprejemanja zakona. S tem so bile začrtane osnovne smeri zakonodaje v evropskem kontinentalnem pravnem sistemu, kjer je postal zakon osrednji formalni pravni vir. V anglosaškem pravnem sistemu pa je mesto osrednjega pravnega vira še vedno ohranila sodna odločba.

Za opredeljevanje zakona je treba upoštevati tudi formalni vidik zakona. Ta zajema organ, ki zakon sprejme in postopek, po katerem je zakon sprejet. Celovita definicija poudarja, da zakon vsebuje splošne in abstraktne pravne norme, s katerimi so določene pravice in dolžnosti pravnih subjektov (materialni vidik) in da ta normativni akt sprejema predstavniški organ v vnaprej določenem zakonodajnem postopku.

Splošnost norme pomeni, da njen naslovljenec ni individualiziran, temveč je označen zgolj z neko lastnostjo, ki se nanaša na vnaprej nedoločeno število subjektov. Abstraktnost pravne norme pa kaže na vnaprej zamišljen in predviden dejanski stan. Pravi zakon zato ureja vedenje vnaprej nedoločenega števila pravnih subjektov za življenjske situacije, ki bodo nastopile po sprejemu zakona.

Zato doktrinarnim zahtevam ne zadosti »zakon«, ki ureja položaj in pravice posameznega pravnega subjekta (individualni zakon) ali »zakon«, ki bi »veljal za nazaj« (retroaktivna veljavnost). Medtem ko je bila v slovenskem pravnem sistemu po letu 1991 dokaj dosledno spoštovana abstraktnost zakona oziroma prepoved njegove retroaktivnosti, razen redkih izjem, je bila bolj pogosto kršena zahteva po splošnosti zakona. Nespoštovanje splošne in abstraktne narave zakona ogrozi načelo enakosti pravnih subjektov in ne podpira pravne varnosti, saj onemogoča predvidljivost v ravnanju udeležencev v pravnih razmerjih.

Nemška pravna teorija je posebej poudarjala pri zakonu njegovo vsebino, ki je določena z načelom, da je edino z zakonom dopustno podeljevati pravice in nalagati obveznosti pravnim subjektom. Te posegajo zlasti v sfero svobode in premoženja, tako da zakon ureja bistvene okoliščine človekovega položaja v družbi. To daje zakonu posebno veljavo v pravnem in političnem sistemu, saj zajema najpomembnejše pravne norme, drugi pravni viri pa naj potem zakon le razčlenjujejo in (v okviru zakonskih določb) dopolnjujejo.

Slovenski pravni sistem dosledno sledi navedenemu teoretičnemu pogledu, čeprav je omenjena usmeritev v slovenski ustavi nerodno formulirana ter kljub posledici, ki večkrat privede do kazuistične zakonodaje ali (nesmotrnega) zakonskega določanja norm, izrazito tehnične narave. Seveda je to odvisno tudi od zapletenega vprašanja, kdaj imamo opraviti s konstituiranjem novih pravic in dolžnosti, kdaj pa le z razčlenjevanjem že konstituiranih pravic in določanjem načina njihovega izvrševanja.

Materialna moč zakona kaže na njegovo izvajanje v družbeni praksi, medtem ko formalna moč pomeni, da se lahko veljavni zakon spremeni samo z novim zakonom. Materialna moč zakona je odvisna ne le od doslednega spoštovanja zakonodajnega postopka, temveč v veliki meri tudi od njegove vsebinske skladnosti z interesi večine članov globalne družbe, kar pogojuje bolj ali manj dosledno spoštovanje zakonskih določb v praksi. Uresničevanje zakona pomeni, da se pravne norme iz sveta idej (law in books) preselijo v dejansko vedenje in ravnanje pravnih subjektov v fizičnem, realnem svetu (law in life). Ob splošnih trendih demokratizacije in emancipacije državljanov je treba ob tem upoštevati tudi njihovo vedno večjo kritičnost ter s tem povezano manjšo pripravljenost za dosledno ravnanje po zakonih. To postane še posebej vprašljivo, kadar imajo državljani občutek, da so določeni zakoni krivični oziroma slabi, se pravi, da imajo ti zakoni nizko stopnjo legitimnosti. V slovenskih razmerah se je kritičnost do take vrste zakonov izrazito povečala v zadnjih treh desetletjih, saj se je konformnost v smislu brezpogojnega pokoravanja vsakršnim zakonom zmanjšala od dvotretjinskega deleža ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja, preko ene polovice ob koncu osemdesetih let, na eno tretjino ob koncu devetdesetih let in v začetku 21. stoletja. To pomeni, da materialna moč zakonov v slovenskem pravnem redu pada.

Formalna moč zakona je izražena skozi njegovo mesto v določenem pravnem sistemu ter skozi pravilo o prednosti kasnejšega zakona pred prejšnjim. Zadnji zakon odpravi vse prejšnje zakonske predpise, ki so urejali isto področje družbenih odnosov. Pri tem naj zakon A-1 razveljavlja zakon A in ne več zakonov. Navedeno splošno pravilo je razčlenjeno še naprej, glede na to, ali je sprejet nov splošni ali specialni zakon, saj kasnejši specialni zakon izključuje prejšnjega splošnega le na svojem področju, ne ukine pa splošnega zakona v celoti. V formalno moč zakona posegajo v nekem smislu tudi odločbe ustavnega sodišča, ki sicer ne smejo neposredno določati vsebine novemu zakonu, lahko pa razveljavljajo vsebino obstoječega zakona.

V slovenskem pravnem sistemu zavzema zakon še vedno mesto osrednjega pravnega vira. Z njim morajo biti v skladu vsi drugi splošni in posamični pravni akti, sam pa mora izhajati iz ustave, mora pa biti v skladu tudi z načeli mednarodnega prava in ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. S polnopravnim članstvom Slovenije v Evropski uniji pa ima pravni sistem Evropske unije prednost pred nacionalnim pravnim sistemom.

Glede na nakazano mesto zakona v pravnem sistemu bi z njim morali res urejati le temeljne družbene odnose in osnovna materialno-pravna razmerja splošnega pomena. Pri zakonu bi še posebej veljalo izpostaviti usmeritev, naj z njim urejamo eksistenčno pomembne ter potencialno konfliktno odnose, v katere lahko ljudi tudi prisilimo oziroma, kjer jih lahko kontroliramo, in terjajo natančno določitev pravic in obveznosti pravnih subjektov. Pri drugih pravnih virih naj bi sicer veljali enaki kriteriji za pravno normiranje, vendar so odstopanja v smer bolj detajlnega in kazuističnega normiranja lažje opravičljiva.

Pri pravni normativni dejavnosti bi se kazalo izogibati urejanju odnosov do narave oziroma vsaj prepuščati to urejanje izvršilnim in administrativnim predpisom. To velja na primer za množico povsem tehničnih norm v zakonu o vodah, zakonu o gozdovih, zakonu o vinu, zakonu o varnosti na žičnicah itd. itd. V takšnih primerih gre večinoma za reguliranje določenih tehnoloških procesov in sploh ne za odnose med ljudmi oziroma družbene odnose, ki naj bodo predmet pravnega normiranja. Temu blizu je usmeritev, naj številna organizacijska vprašanja in načine poslovanja, ki izvirajo iz narave dejavnosti, urejajo samostojno samoupravne skupnosti od lokalnih skupnosti, preko profesionalnih zbornic do gospodarskih družb.

Državna zakonodaja naj bo torej osredotočena predvsem na bistvene družbene odnose ter razčlenjevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter na določanje sistemskih okvirov za druge sklope družbenih odnosov. Slovenski pravni sistem sicer ne pozna izrecno opredeljene delitve zakonov na različne vrste (npr. splošne, temeljne, popolne ipd.) glede na njihovo vsebino, vendar jih je ob upoštevanju ustavnih določb mogoče ločevati na tiste zakone, ki jih zahteva oziroma predvideva že ustava in druge zakone. Z vidika uveljavljene prakse so se ob slovenski ustavi (1991), ki govori o ustavnem zakonu samo kot o izvedbenem predpisu za »zagotovitev prehoda k uporabi določb te ustave« (čl. 174) pojavili še ustavni zakoni, s katerimi vsebinsko spreminjamo ustavne norme. Posebno naravo imajo zakoni o ratifikaciji mednarodnih pogodb, kjer je glavna vsebina zakona zajeta v besedilu mednarodne pogodbe.

S postopkovnega vidika pa je vzpostavljeno pomembno razlikovanje na tiste zakone, ki jih sprejema parlament z navadno ali kvalificirano večino. Praviloma, ob doseženem kvorumu, za sprejem zakona zadošča navadna relativna večina oziroma večina opredeljenih glasov poslancev. Za sprejem zakonov po vetu Državnega sveta pa Ustava RS zahteva absolutno večino, za nekatere zakone celo kvalificirano

absolutno večino ali kvalificirano relativno večino. Navedeno navaja k sklepu, da vendarle nimajo vsi zakoni v slovenskem pravnem sistemu enakega pomena, saj jih omenjene okoliščine razvrščajo v več tipov.

Ne glede na možno tipologijo zakonov v pravnem sistemu, mora za vse zakone veljati opozorilo na potrebno preciznost, določnost, konsistentnost, jezikovno čistost in sistematičnost, tako da je zakonska vsebina tudi ustrezno nomotehnično izoblikovana. S tem je povezano ustrezno upoštevanje vakacijskih rokov za začetek veljavnosti zakonov, potreba po pripravljanju uradnih prečiščenih besedil in morebitnih avtentičnih razlag ter kodifikacij sorodnih zakonov. Metodični, strukturni in jezikovni vidiki predstavljajo tehnične predpostavke dobre zakonodaje, ob njeni vsebinski dorečenosti in politični pogojenosti z demokratičnimi procesi usklajevanja interesov oziroma sprejemanja zakonov. V evropskem kontinentalnem pravnem sistemu so prav upoštevanje javnega mnenja, interesov, političnih gibanj in celotnega družbenega okolja tisti dejavniki zakonodaje, katerih vplivi so pri sodniškem ustvarjanju prava v angloameriškem pravnem sistemu (*judge made law*) precej manj izraženi. Poleg tega so pri zakonodajnem ustvarjanju prava v ospredju določen transparenten postopek sprejemanja zakona, namen zakonodajalca in predpostavka, da bodo zakonske norme v procesu uporabljanja podvržene interpretaciji.

V slovenskem pravnem sistemu je najpomembnejši podzakonski splošni pravni akt uredba vlade. Uredbe za izvrševanje pravic in obveznosti izdaja vlada samo, kadar ima za to posebno pooblastilo v zakonu. Brez posebnega zakonskega pooblastila pa vlada lahko izdaja druge uredbe, kadar oceni, da je treba za urejanje določenih družbenih razmerij zakon podrobneje razčleniti. Takšno splošno (generalno) pooblastilo ima slovenska izvršilna oblast v Zakonu o vladi RS. Ustava o vladni pristojnosti za izdajanje uredb nima nikakršnih določb. V slovenski pravni doktrini pa se je oblikovalo stališče, da vlada lahko vsak zakon razčlenjuje z uredbami brez posebnega pooblastila, kadar pa zakon izrecno predvideva izdajo uredbe, pa to ni pooblastilo vladi, da sme to storiti, temveč je to njena dolžnost (Grad, Kaučič, Zagorc, 2016, str. 500). Seveda je v obeh primerih vlada pri izdaji uredbe vezana na namen in kriterije zakona, ki ga dopolnjuje oziroma razčlenjuje. V tem smislu uredba nikoli ne sme na novo določati pravic in obveznosti pravnih subjektov.

Pravni sistem je notranje hierarhično urejena celota, ki zagotavlja jasnost in preglednost veljavnih pravnih predpisov. Ob upoštevanju prednosti predpisov Evropske unije pred nacionalnim pravnim sistemom, je v slovenskem nacionalnem pravnem sistemu določeno, da morajo biti zakoni, podzakonski predpisi in drugi splošni akti v skladu z ustavo. Ustava pa mora biti v skladu z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Sama Ustava Republike Slovenije pa tudi določa, da morajo biti zakoni v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral Državni zbor, podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa tudi z drugimi ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. Vsi podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa morajo biti v skladu z ustavo in zakoni.

V nacionalnem pravnem sistemu gre osrednje mesto zakonu tudi zato, ker mora biti z njim usklajeno tudi avtonomno pravo lokalnih skupnosti in organizacij civilne družbe. Demokratični politični sistem zagotavlja avtonomijo lokalnih skupnosti in omogoča tudi pravotvorno dejavnost organizacij civilne družbe (statut občine, občinski odloki, odredbe, pravilniki in navodila občinske uprave, statut društva, univerze, delniške družbe, interna pravila šol, statut javnega zavoda, uzance, splošna pravila poslovanja itd.). V teh primerih sprejemanje splošnih pravnih aktov ni v pristojnosti državnih organov, saj te akte sprejemajo organi samoupravnih organizacij in skupnosti samostojno, toda vedno v okviru zakonskih norm ali pooblastil. Tem oblikam združevanja je omogočeno tudi organizirano prisiljevanje oziroma sankcioniranje, razen fizičnega prisiljevanja, ki je monopolizirano pri državi. Le-ta pa s svojo zakonodajno politiko prav tako usmerja področja in določa meje avtonomnemu (samoupravnemu) pravu.

3 Zakon o športu

V slovenskih razmerah predstavlja za delovanje managerjev v športu s pravnega vidika splošni okvir Zakon o športu. Slovenija spada med države, ki dokaj celovito posegajo na področje športa z zakonom. V to kategorijo lahko uvrščamo poleg Slovenije npr. še Francijo, Grčijo, Italijo. V teh državah se uveljavlja intervencionistični model urejanja športa, ki je poleg južnoevropskih držav značilen še za države vzhodne Evrope. Neintervencionistični model, kjer je zelo malo zakonskih določil, ki bi posegala na področje športa, pa prevladuje v srednje- in severnoevropskih državah (Prezelj, 2020, str. 32) in seveda v anglo-ameriškem pravnem sistemu.

Osnovni namen zakonodajnega urejanja športa je v uveljavljanju javnega interesa. Zato bi bil še bolj ustrezen naslov tovrstnega predpisa Zakon o javnem interesu v športu. V tem smislu je namreč v 1. členu opredeljena tudi vsebina slovenskega Zakona o športu: »Ta zakon določa javni interes na področju športa, mehanizme za njegovo uresničevanje, organe, ki so zanj pristojni, in pogoje za opravljanje strokovnega dela v športu, pravice športnikov oziroma športnic (v nadaljnjem besedilu: športnikov), javne športne objekte in površine za šport v naravi, športne prireditve, zbirke podatkov ter nadzor na področju športa.«

V pravni sferi se pojavlja interes kot predpostavka in vsebina pravnih norm. Določeni interesi so v pravu še posebej varovani. Nekatere med njimi posebej zakonsko zavaruje pravni red v obliki pravnega instituta pravice. Druge interese pravni red samo priznava – ne v obliki neke posebne pravice – ter nudi prizadetim splošno pravno varstvo. Pravna teorija zato ugotavlja, da pravo varuje tako imenovane javne interese, ki se štejejo za interese celotne družbene skupnosti, ter osebne interese, če so s prvimi skladni oziroma so njihov sestavni del. Vrsta in obseg osebnih interesov, ki so pod zaščito pravnega reda, določi slednji z ustreznimi splošnimi pravnimi normami.

Zakon o športu precej določno opredeljuje javni interes kot naloge nacionalnega in lokalnega pomena, ki se določijo v Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji. V 4. členu pojasnjuje, da so omenjene naloge »... namenjene zagotavljanju pogojev, da se prebivalci Republike Slovenije več in bolj kakovostno ukvarjajo s športom in gibalnimi dejavnostmi za ohranjanje zdravja, in se uresničuje zlasti na področjih:

- športnih programov;
- športnih objektov in površin za šport v naravi;
- razvojne dejavnosti v športu;
- organiziranosti v športu;
- športnih prireditev in promocije športa;
- družbene in okoljske odgovornosti v športu.

Javni interes v športu v lokalnih skupnostih se določi z občinskimi letnimi programi športa, ki morajo biti v skladu z nacionalnim programom.«

V skladno s ciljem zakonske regulacije so postavljena tudi splošna načela delovanja v športu. Izhodišče za oblikovanje načel in poglavitnih rešitev zakonske ureditve je vseboval že Uvod k predlogu zakona.

Izhodišče zakona je načelo zakonitosti, saj zakon ureja sistem uresničevanja javnega interesa v športu s poenotanim sistemom financiranja športnih programov in področij, ki je bil predhodno neustrezno urejen v podzakonskih aktih ali prepuščen odločitvam posameznih javnih financerjev. S celovitejšo zakonsko dikcijo je odpravljena ta pomanjkljivost in določen pregleden sistem določanja javnih sredstev za izbiro programov in področij letnega programa športa.

Načelo transparentnosti je uvedeno z jasno opredeljenimi merili, ki so uporabljena za izbor programov in področij letnega programa športa, ki se financirajo iz javnih sredstev. Prav tako zakon določa obveznosti prejemnikov javnih sredstev, ki morajo javno objaviti izračune cen športnih programov, za katere so prejeli javna sredstva.

Z Zakonom o športu se zasleduje načelo demokratičnosti in participacije in podpira evropski model športa, ki je bil osnova sprejetega Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023 in ki temelji na društveni organiziranosti, ko se državljani prostovoljno združujejo v športna društva in tam uveljavljajo skupne interese. Športna društva se kot osnovne športne organizacije nato na lokalni ravni združujejo v občinske športne zveze, na nacionalni ravni pa v nacionalne športne zveze. Večina občinskih in nacionalnih športnih zvez ter drugih športnih združenj je združenih v reprezentativno slovensko krovno športno organizacijo: Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez.

Načelo samostojnosti in odgovornosti se kaže v povečanju avtonomnega odločanja NPŠZ, ZŠIS-POK in OKS-ZŠZ, ki samostojno pripravijo in izvajajo programe usposabljanja za strokovno delo v športu ter so odgovorni za strokovni razvoj posamezne športne panoge oziroma športne dejavnosti.

Načelo trajnostnega razvoja se zasleduje pri uresničevanju javnega interesa v športu predvsem na področju športnih objektov oziroma površin za šport v naravi, kjer se predvidevata vzdrževanje in obnavljanje po načelih trajnostnega razvoja, zlasti uravnoteženega ravnanja z okoljem ter pri organizaciji športnih prireditve, kjer mora organizator športne prireditve pripraviti oceno negativnih vplivov na okolje in družbo ter načrtovati ukrepe za njihovo zmanjšanje. Načelo trajnostnega razvoja želi

spodbuditi razvoj športa, ki bo prispeval k trajnostnemu razvoju naše družbe. Ta je tesno povezan s pojmom pozitivne zapuščine športa in temelji na treh stebrih: gospodarskem razvoju, družbenem razvoju in varstvu okolja.

Zakon s svojimi določbami zasleduje načelo spodbujanja vseživljenjske gibalne dejavnosti in zdravega načina življenja, predvsem na področju športnih programov ter športnih objektov in površin za šport v naravi, ustvarja spodbudno okolje za razvoj različnih oblik športne dejavnosti za vse skupine prebivalstva, s čimer posamezniku v vsakem obdobju njegovega življenja zagotavlja možnosti za dejavno sodelovanje na področju športa v varnem in zdravem okolju. S spodbujanjem gibalne dejavnosti vseh skupin prebivalcev bo šport postal in ostal nujen del zdravega življenjskega sloga vsakega posameznika.

Na teh izhodiščih slonijo tudi izrecno zakonsko opredeljena splošna načela delovanja v športu (3. čl.):

1. vzpostavljanje možnosti za ukvarjanje s športom za vsakega prebivalca Republike Slovenije ne glede na spol, raso, socialni status, versko prepričanje, jezik in narodnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino;
2. vzpostavljanje možnosti za kakovostno ukvarjanje s športom v varnem in zdravem okolju;
3. varstvo in krepitev moralnih in etičnih vrednot in izogibanje nepoštenemu doseganju rezultatov (doping, prirejanje tekmovalnih izidov);
4. skrb za varstvo športne dediščine;
5. skrb za trajnostni razvoj;
6. spodbujanje športnega obnašanja.

Navedene splošne usmeritve so nato razčlenjene v posebnih poglavjih Zakona o športu. Skrb za skladno delovanje športnih organizacij z njegovimi določbami je seveda ena od zelo pomembnih nalog managerjev na tem področju, ko se vzpostavljajo odnosi med udeleženci športne aktivnosti.

Na zakonodajnem področju so za vodenje in usmerjanje športne dejavnosti – po evidencah Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport – posebej pomembni še naslednji zakoni:

- Zakon o društvih (ZDru-1)
- Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg)
- Zakon o Nordijskem centru Planica (ZNCP)
- Zakon o ustanovah (ZU)
- Zakon o zavodih (ZZ)
- Zakon o dodatku k pokojnini za delo in izjemne dosežke na področju športa (ZDPIDŠ)
- Zakon o varstvu pred utopitvami (ZVU)
- Zakon o Bloudkovih priznanjih (ZBIOp)
- Zakon o orožju (ZOro-1)
- Zakon o Kobilarni Lipica (ZKL-1)
- Zakon o obrambi (ZObr)
- Zakon o policiji (ZPol)
- Zakon o javnih zbiranjih (ZJZ)
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1)
- Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije (ZLPLS)
- Zakon o igrah na srečo (ZIS)

Ob splošnih pravnih normah zakonskega oziroma državnega prava v družbene odnose posegajo še pravne norme, ki se oblikujejo v civilni družbi, torej norme avtonomnega (samoupravnega) prava.

4 Avtonomno pravno urejanje

Na področju športa se avtonomno pravno urejanje udejanja v pravilih tekmovanja in pravilih notranje organizacije športnih društev, združenj in drugih oblik povezovanja. Pri načrtovanju, odločanju in izvajanju nadzora v športnih organizacijah morajo managerji poleg zakonskih okvirov in pogojev delovanja ter kompetenc pri upravljanju konfliktov (Đorđeski, Podbregar, 2022, str. 12 in 25) upoštevati tudi pravne norme avtonomnega prava.

Avtonomno (samoupravno) pravo zajema bolj ali manj samostojno (v razmerju do države) pravotvorno dejavnost sprejemanja pravnih norm in nadzora nad njihovim izvrševanjem v samoupravnih organizacijah in skupnostih, kot so na primer lokalne skupnosti, gospodarske družbe, najrazličnejša društva – tudi športna ter organizirana

družbena gibanja. V njihovem delovanju se manifestirajo potrebe organizacij civilne družbe ter njihovih članov glede pravne varnosti in enakosti.

Obseg in samostojnost avtonomnega prava sta odvisna od številnih okoliščin, tako da se to pravo lahko pojavlja v bolj dosledni oziroma popolni obliki (tj. povsem ločeno od države) ali pa je v določeni meri odvisno od državnega prava. Na splošno velja, da vsebino avtonomnih pravnih norm lahko oblikujejo samoupravni subjekti v okviru ustave in zakonov. Znotraj tega pravnega okvira pa so ti subjekti pri postavljanju prava svobodni. Podobno velja tudi na področju sankcioniranja, saj so (do)končne oziroma najbolj drastične sankcije pridržane državnim organom. Glede na stopnjo povezanosti z državo in njenim pravom je mogoče razlikovati različne vrste avtonomnega prava ter ugotavljati njegovo večjo ali manjšo samostojnost ter večjo ali manjšo odvisnost od državnega prava.

Čisti sistem popolnih avtonomnih norm je zgolj teoretična skrajnost na posebnem kontinuumu. Njegovo drugo skrajnost bi tvoril sistem čistih heteronomnih norm. Seveda v dosednji zgodovini takšni čisti sistemi niso nikdar nastopali, čeprav za obdobje razrednih družb ugotavljamo prevlado heteronomnih norm. Pri tem gre samo za prevlado te vrste pravil za vedenje in ravnanje ljudi v družbi, kajti tudi v sistemih, kjer prevladujejo heteronomna pravila, je mogoče zaslediti določen delež avtonomnih pravnih norm. Načela avtonomnosti in heteronomnosti se v različnem razmerju vedno med seboj prepletajo. Od vsakokratnih konkretnih pogojev je bilo oziroma je odvisno, katera vrsta norm prevladuje v nekem normativnem sistemu. Zato tudi dosednji pravni sistemi praviloma nikdar niso bili sestavljeni izključno iz heteronomnih pravil, se pravi takšnih, ki jih del družbe sprejema kot obvezne zapovedi, brez sodelovanja in soglasja tistih, na katere se te zapovedi nanašajo.

Politični sistemi so namreč vedno pooblašali določene skupine, da so sprejemale avtonomne pravne norme. Pogosto je avtonomni način ustvarjanja pravnih pravil lahko še bolje zajel temeljne interese vladajočega razreda ali interese njegovih posameznih slojev, kakor pa bi to uspelo državnemu pravu. Avtonomno pravo se je razvijalo v okviru državnega prava, tako po svetu kot pri nas. Njegov razvoj so narekovali zlasti ekonomski tokovi v moderni družbi, kjer so trgovinski zakoni kmalu morali priznati za svoje dopolnilo gospodarske običaje (uzance) in različne splošne pogoje poslovanja in trgovinske klavzule. Pri tem so se pojavljali trgi kot skupki akterjev, ki se med seboj usklajujejo za ustvarjanje in uveljavljanje pravil, ki

urejajo njihove dejavnosti (Kershaw, 2018, str. 1071). V okvirih lokalnih skupnosti pa so dobili oziroma ohranili svoj pomen občinski status.

V postopku nastajanja pravnih virov samoupravnega prava se v posameznih fazah uveljavljajo različni interesi posameznikov, njihovih formalnih in neformalnih skupin, ožjih vodilnih skupin, skupni interesi samoupravne organizacije ali skupnosti, pa tudi splošni družbeni interesi. Vsi ti interesi pa nimajo enakih možnosti, da se med postopkom spremenijo v normativne določbe samoupravnih splošnih aktov. To je ob upoštevanju institucionaliziranih splošnih družbenih interesov zagotovljeno predvsem skupnim interesom. Temu cilju so zato prilagojeni posamezni instituti in faze postopka pripravljanja ter sprejemanja samoupravnih splošnih aktov.

Sprejemanje splošnih pravnih aktov poteka na organiziran način v t. i. samoupravnih organizacijah. Že po tradiciji pripada takšna funkcija lokalni samoupravi ter religioznim organizacijam in znanstvenim ustanovam (statuti mest oziroma občin, splošni akti cerkvenega prava, statuti univerz), v moderni družbi pa različnim gospodarskim družbam, javnim službam, društvom in sindikalnim združenjem (statuti delniških družb, pravila društev, šolska pravila, kolektivne pogodbe). Po tej poti se uveljavlja pluralizem pravnega sistema in zmanjšuje monopol države pri določanju splošnih pravnih norm. S splošnimi pravnimi akti avtonomnega prava uredijo samoupravni subjekti zlasti svojo notranjo organizacijo in medsebojne odnose.

Pri oblikovanju in sprejemanju samoupravnih oziroma internih aktov v organizacijah je treba upoštevati, da splošni pravni akti in v njih vsebovane pravne norme čim bolj natančno odražajo družbeno stvarnost ter vnašajo vanjo potrebno družbeno stabilnost ter istočasno omogočajo objektivno utemeljene družbene spremembe. Za uveljavitev nakazane funkcije prava je treba spoznati osnovne družbene vrednote in postavljene cilje ter nato s splošnimi pravnimi normami, ki jih sprejemamo v določenih postopkih, urediti tiste družbene odnose, ki so pomembni za delovanje posameznikov in njihovih združenj. Oblikovanje splošnih pravnih aktov zahteva – poleg poznavanja osnovnih metod normiranja – še sposobnost ustreznega jezikovnega izražanja ter primernega strukturiranja teh aktov in strokovno utemeljene postopke njihovega pripravljanja in sprejemanja.

Poseben pomen za področje športa imajo predpisi lokalnih skupnosti, ki – kot omenjeno – spadajo v avtonomno pravno urejanje. Tako je npr. pomemben Pravilnik občinskega (mestnega) sveta o sofinanciranju športnih programov, s katerim so določeni pogoji, merila in postopek dodeljevanja finančnih sredstev za sofinanciranje športnih programov, ki so v javnem interesu občine, ter opredeljena druga sredstva za šport, ki jih predvideva odlok o proračunu občine za tekoče leto. Merila za vrednotenje športnih programov so obvezni in sestavni del pravilnika in se sprejemajo skupaj s pravilnikom po istem postopku. Ta splošni pravni akt občine ureja: postopek dodeljevanja finančnih sredstev, namenjenih za sofinanciranje športnih programov, pogoje za sodelovanje v postopku (javni razpis); določa dokumentacijo, ki se uporablja v postopku, ki ga ureja pravilnik, postopek vrednotenja programov s področja športa na podlagi postavljenih meril.

Ker velik del športne dejavnosti poteka v društvih, je pomemben splošni pravni akt tudi društveni statut. Ta mora vsebovati:

- ime, skrajšano ime in sedež društva (izbrani kraj poslovanja) ter morebitnih podružnic;
- namen, cilje in pogoje delovanja društva;
- dejavnost oziroma naloge društva;
- pogoje in način včlanjevanja ter prenehanje članstva, pravice in obveznosti članov;
- način upravljanja društva;
- zastopanje društva;
- financiranje društva in način izvajanja nadzora nad razpolaganjem s premoženjem društva ter nad finančnim in materialnim poslovanjem društva;
- način zagotavljanja javnosti dela društva;
- način sprejemanja sprememb in dopolnitev temeljnega akta;
- način prenehanja društva in razpolaganje s premoženjem v takem primeru.

Navedena statutarna organizacijska pravila so potem razčlenjena še v posebnih pravilnikih, ki omogočajo predvidljivo delovanje športne organizacije. Za sam potek športne aktivnosti pa so odločilna še pravila igre, ki jih samostojno sprejemajo združenja športnih organizacij.

6 Sklepni poudarki

Socialna država s svojim delovanjem danes intenzivno posega v sfero civilne družbe. Če negativna definicija civilne družbe izpostavlja, da je civilna družba območje družbenih odnosov, kjer ni države, potem država z urejanjem gospodarstva, kulture, družine, sociale, izobraževanja, športa ipd. zožuje področja zasebnosti, spontanosti in samoorganiziranja, torej področja civilne družbe. Vse večji pomen socialne države (v drugi polovici dvajsetega stoletja) se kaže tudi v državni ureditvi, na primer v tem, da imamo poleg tako imenovanih klasičnih državotvornih ministrstev (za obrambo, notranje zadeve, zunanje zadeve, finance, pravosodje) še številna ministrstva, ki posegajo v sfero civilne družbe (za gospodarstvo, okolje in prostor, zdravstvo, izobraževanje, kulturo, delo, družino in socialne zadeve itd.). Socialna država vsakomur zagotavlja neki eksistenčni minimum in z zakonodajo posega na tako rekoč vsa področja družbenega življenja. To seveda zmanjšuje obseg in samostojnost civilne družbe, vendar civilna družba sama zahteva – zaradi potreb po varnosti, stabilnosti in predvidljivosti – pravno urejanje svojih dejavnosti (družinska razmerja, šolstvo, podjetništvo, šport itd.).

Zato tudi športno dejavnost zavezujejo splošna pravna načela in pravna pravila, ki pa že s samimi normami ali pa potem z njihovo interpretacijo upoštevajo določene specifičnosti športa. To se na primer izraža na področjih odškodninske odgovornosti za poškodbe v športu, privolitvi v določena tveganja pri športnih igrah, odgovornosti organizatorja športne prireditve, delovno-pravnih pogodbah ipd. (Stanec, Milanović, 2019). Podobno se pojavljajo posebnosti tudi na področju temeljnih človekovih pravic in svoboščin, ko gre na primer za posege v športnikovo zasebnost, kadar mora športnik – zaradi dopinške kontrole – vsak čas javljati kraj, kjer se je mogoče z njim srečati.

Na področju odškodninske odgovornosti se poleg splošnih določb civilnega in kazenskega prava upoštevajo še pravila igre. Zato športnik, ki je drugega poškodoval, a je ravnal po pravilih igre ni ravnal protipravno. Poškodba, ki izhaja iz telesnega stika, ki je dovoljen po pravilih igre, povzročitelja poškodbe razbremeni odškodninske odgovornosti (Stanec, Milanović, 2019, II).

Sodna praksa si pri tem pomaga s standardom povprečno skrbnega športnika in razlago, da igralec sprejme tveganje poškodbe, do katere lahko pride med igro. Kadar pa bi nekdo športno igro samo izkoristil za izvršitev kaznivega dejanja, pa seveda odgovarja po splošnih pravnih pravilih o krivdi oziroma o malomarnosti in naklepu.

Za organizatorje športnih prireditev velja najprej splošno pravilo Obligacijskega zakonika o odgovornosti organizatorja prireditve: »Organizator shoda večjega števila ljudi v zaprtem prostoru ali na prostem odgovarja za škodo, nastalo s smrtjo ali telesno poškodbo, ki nastane zaradi izrednih okoliščin, ki lahko nastanejo ob takih priložnostih, kot je gibanje množic, splošen nered in podobno.« V tem primeru se pojavi postrožena objektivna odgovornost, vendar se krivdne odgovornosti organizator razbremeni, če je ravnal z vso profesionalno skrbnostjo v zvezi z redom in varnostjo na športnih tekmah.

Cela vrsta posebnosti se pojavlja za športnike pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi. Tako je mogoče glede na določila Zakona o športu – za razliko od splošne ureditve delovnih razmerij – večkrat zaporedoma skleniti pogodbo o zaposlitvi za določen čas, drugače urediti delovni čas, odmore in počitke, plačilo za delo, disciplinsko odgovornost itd. Ne glede na te možnosti pa profesionalni športniki še vedno večinsko sklepajo s klubi civilnopravne pogodbe.

Navedena in še druga področja športnega delovanja in organiziranja so torej nujno vpeta v določen pravni okvir, ki ga tvorijo norme državnega in avtonomnega prava.

Pri tem pravne norme posegajo v odnose približevanja (konjunktivni) in odnose oddaljevanja (disjunktivni), ki jih je treba upoštevati pri manageriranju oziroma upravljanju s človeškimi viri. Razlikujemo lahko še med zunanjo obliko družbenega odnosa (način ravnanja) ter njegovo vsebino (ravnanje samo), ki jo označujemo kot družbeni proces. Seveda tvorita oblika (odnos) in vsebina (proces) v stvarnosti samo dve strani enega in istega pojava. Glavni tipi odnosov približevanja (integracije) so: socializacija, kooperacija, akomodacija in asimilacija. Med odnose oddaljevanja (dezintegracije) pa prištevamo: tekmovanje, nasprotovanje in konflikt. Posebno mesto v tej tipologiji zajemajo odnosi menjave, ki ob določenih predpostavkah predstavljajo integracijske odnose. Kadar pa te predpostavke niso izpolnjene, se odnosi menjave iz integracijskih spremenijo v dezintegracijske odnose. Za vzpostavljanje, vodenje in nadziranje vseh teh odnosov mora management upoštevati njihovo pravno institucionalizacijo.

V dejanskem družbenem življenju se v konkretnih odnosih med ljudmi prepletajo tako odnosi približevanja kot odnosi oddaljevanja. V svoji čisti podobi se torej navedena tipologija pojavlja zelo redko in izjemoma. Pestrost življenja v družbi povzroča spremenljivost konkretnih ravnanj ljudi in njihovih organizacij ter različna nihanja v odnosih približevanja in oddaljevanja. V nekem konkretnem odnosu med dvema posameznikoma so na primer navzoči elementi sodelovanja (kooperacije), prilagajanja (akomodacije), včasih pa tudi nasprotovanja ter konflikta. Kadar bi ta odnos morali uvrstiti v en ali drug tip odnosa, bi uporabili princip pretežnosti.

Pravne norme določajo najprej različne načine vedenja in ravnanja, ki vodijo k družbeni integraciji ter stabilnosti. Za dezintegracijske odnose, posebej v konfliktnih razmerjih, pa pravne norme določajo poti in postopke za mirno reševanje konfliktov in ponovno vzpostavitev družbenega ravnotežja.

Za doseganje družbenega ravnotežja in vključevanje v okolje ter predvidljivo in varno delovanje organizacije je potrebno tudi njeno ravnanje v skladu s pravnim redom. Za to poskrbi zlasti t. i. management skladnosti, ki skrbi za ravnanje v okvirih zakonov, podzakonskih predpisov države, mednarodnih konvencij in tudi pravil avtonomnega prava. Med cilje managementa spada torej tudi doseganje stanja skladnosti (Knez, Županič, 2022, str. 75) s pravnimi normami in etičnimi kodeksi. Zato so lahko pravne norme tudi orodje managerjev pri postavljanju ciljev, določanju načinov in poti za doseganje ciljev ter izvajanju nadzora nad doseganjem zastavljenih ciljev.

Literatura

- Dordeski M., Podbregar I. (2022). Znanja in kompetence managementa v kritični infrastrukturi, v Podbregar I. (ur.) (2022). *Management – izbrana poglavja*, Maribor, Univerzitetna založba, str. 3–28
- Grad F., Kaučič I., Zagorc S. (2016). *Ustavno pravo*, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana
- Ilešič M. (2020). Specifičnost športa in pojem »športnega prava«, v Bergant Rakočević V. (ur.) *Šport in pravo*, Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila, Maribor (str. 1–21)
- Kershaw D. (2018). *Corporate law and self-regulation*, v Gordon N., Ringe W (ed.). *The Oxford Handbook of Corporate Law and Governance*, Oxford University press, Oxford, str. 1071–1113
- Knez, Županič (2022). *Management skladnosti in tveganj v letalstvu*, v Podbregar I. (ur.) (2022). *Management – izbrana poglavja*, Maribor, Univerzitetna založba, str. 3–28
- Pavčnik M. (2020). *Teorija prava*, Lexpera GV Založba, Ljubljana
- Prezelj I. (2020). Avtonomija športa in športnih organizacij, v Bergant Rakočević V. (ur.) *Šport in pravo*, Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila, Maribor, (str. 23–41)
- Sims R. (2021). *Ensuring compliance with HRM, laws and regulations*, v Sims R. Bias S. (ed.) *Human*

resources management and ethics, Information Age Publishing, IAP, Charlotte, USA, (str. 11–139)

Stanec Š., Milanović L. (2019). Posebnosti športa v pravu, v Priloga Pravne prakse, št. 34–35, leto 38, (str. I-VIII), Ljubljana